

Hegy András

Jézus a Krisztus

A teológia tudományában csak kevéssé jártos olvasó számára is evidencia, hogy már a keresztyénség első századaiban a Krisztus személyéről szóló viták következtében a „krisztológia” lett a legkidolgozottabb fejezete a keresztyén teológiának. Az apostoli atyáknak különleges képességük volt az Atya és a Fiú viszonyának és Krisztus kettős természetének a finom megkülönböztetésére, illetve mindezek árnyalt megfogalmazására. Krisztus „egylényegű az Atyával”, „kettős természetű”, vagyis isteni és egyben emberi személy, „született, de nem teremtmény”, „öröktől fogva született”, „valóságos Isten a valóságos Istentől”, „Istensége szerint örökkévaló, emberi természete az idők teljességében jelent meg”.

Ha az evangéliumi beszámolókat olvassuk, azokban is előttünk áll az Úr Jézus Krisztus kettős: mennyei és földi természete. Parancsolt a természet erőinek, meggyógyította a betegeket, feltámasztotta a halottakat, de „szenvedett Poncius Pilátus alatt, meghalt és eltemették az Írások szerint. Az apostoli hitvallás 1Pt 3,18–20 értelmében hozzáteszi még: „alászállt a poklokra”, de harmadnapon feltámadt a halottak közül, és felment a mennybe, ott ül az Atya Isten jobbján, ahonnan eljövendő lesz. Az Atya jobbjára a legmegtisztelőbb hely. Vagyis Krisztus az Atyával együtt részt vesz a világ kormányzásában.

Kicsoda hát akkor valójában ő? A kérdés nem is annyira új. Már a tanítványok ajkáról is elhangzott a Genezáret taván, a vihar lecsendesítése alkalmával (Mk 4,41). Mégpedig szent megrendüléssel tették fel ezt a kérdést. Akkor, amikor a vihar már elült, és nem voltak életveszélyben. Ekkor már nem a természet erői keltették a félelmet bennük. Ugyanis az a Jézus volt velük együtt a hajóban, akinek a természet erői engedelmeskedtek. Az imént ott aludt a fejaljon, úgy kellett felébreszteni, most meg parancsolt a szélnek és a fellegeknek, és azok egy szavára megjuhászodtak? Hát ki ő? A tanítványok zavarban voltak.

A kérdés felvetődött már a Krisztus előtti időkben, lásd *Alexandriai Philón* kidolgozott *Logosz* fogalmát. Aktualitása túlmutatott Jézus földi életén, halálán, feltámadásán és mennybemenetelén. Az evangélium gyors terjedése idején az első századokban, a görögséggel, sőt a görög intelligenciával való találkozás kapcsán azért vált aktuálissá újból és újból: milyen alapon jelent Krisztus tekintélyt, sőt végső tekintélyt? Az ókori istenekből kiábrándult filozófusok az emberi értelem mellett (aminek egyébként nagy respektusa volt) értelmezni próbálták az őket körülvevő létező világ szépségét, célszerűségét, rendezettségét is. Pusztán logikai úton eljutottak odáig, hogy valamiféle magasabb rendű intelligencia kell hogy legyen a világban vagy a világ felett, amely létrehozta és irányítja azt. Mert a világban rend van. A rend pedig nem következik magából az önmagában halott anyagból, hanem az azt mozgásba hozó erőből. Mégpedig ésszerű módon működő (esetleg isteni) erőtől. Ezt az intelligenciát nevezték *logosznak*. A *Logoszt* világos fogalmakkal szinte perszonalizálták is.

Például *Platón* ideájában.

A *logosz* a görög filozófiának központi témája – (a világész, a tiszta értelem, a magasabb rendű intelligencia, ami biztosságot nyújt azért, hogy e világban rendet és harmóniát teremj). *Parmenidész* óta minden filozófus közös feltevése volt, hogy csak a *logosz* ragadhatja meg a valóságot, mert a valóságnak *logosz* jellege van. Vagyis a létezés nem zavaros, kusza, hanem logikus, ésszerű. Fennmaradni is csak addig képes, míg ilyen marad. Ha elhagyja a *logosz*, leépül, elpusztul.

Platón gondolkodásában a *logosznak* megismerő, elméleti, esztétikai, gyakorlati, tárgyas és egyben alanyias, távolságtartó, egyben szenvedélyes jellege van. Az elme felfogja a dolgokat és válaszol, reagál azokra. A „megragadás” vagy megértés azt jelenti, hogy behatolunk a dolgok vagy események lényegi természetébe. Megértjük és kifejezzük azokat.¹ Ezek a régiek keresték a dolgok értelmét, célját, de egyben eredetét, rendeltetését is.

A zsidók más megközelítésből ugyan, de szintén keresték a dolgok valóságos értelmét. „Az idők teljességében” saját létük és küldetésük kérdésessé válása, illetve annak újbóli megragadására irányuló felfokozott vágyódásuk erről szólt. Lásd a farizeusi mozgalmak születését: ha a törvényt úgy tartjuk meg, ahogy a legpontosabban elvárható, akkor végre megváltozik a világ. Vagy a qumrániakat: itt végképp elromlott minden, az ősidőkhöz kell radikálisan visszanyúlni. Ezért vonultak ki abból a világból, amellyel szerintük már nem lehet kezdeni semmit. A zsidók várták a Messiásra vonatkozó próféciák beteljesedését. A Messiás lesz az a valaki, aki a dolgok jelenlegi menetét megváltoztatva helyére zökkenti Izrael küldetését, sőt ezáltal a világ sorsa alakulásának is új, kedvező fordulatot ad.

Istennek várákozásban lévő ígéretei rendre beteljesednek majd általa, a szent nép felszabadul az idegenek uralma alól, a földön soha nem látott virágzás következik. A görögök/pogányok várták hogy az *apatheióból* a *logosz* emeli ki az embereket. A lelket és az elmét a szenvtelenségből a lét forrása utáni vágyódás felemeli az értelem kimondhatatlan forrásához. *Platón* szerint Erósz űzi az elmét az igazság felé. *Arisztotelész* úgy vélte, hogy a tökéletes utáni vágy mozgat minden dolgot.

Ebben a szellemi, lelki környezetben jelent meg János evangélista tollából a testet öltött „Logoszról” szóló híradás (Jn 1,9–15). Isten ígéje Jézusban, az Isten Fiában megjelent mint teremtő erő, ami kezdetektől már működött a világ értelmes rendjének kialakításában. De ő egyben az Isten világos és végső szava, amely rendezi a még kaotikus, homályban lévő, sötét és érthetetlen eseményeket is. Bevilágít azok mélyére, és képes elkülöníteni a gonoszt a jótól. Nem pusztán mint logikailag helyénvaló, de tehetetlen valaki jelent meg, hanem dinamizmusával lehetővé is teszi azt, hogy a vágyott és immár zavarmentes új és rendezett élet végre megvalósuljon. Krisztus inkarnációjában a zsidó és görög vágyakozás és

reménység egyszerre teljesedett be.

A próféták Messiása, a görögök „Logosza” az Isten Fiában, a Krisztusban immár történeti eseménnyé változott: „*eljött az igazi világosság, amely megvilágosít minden embert*” (Jn 1,9). Aki eljött, nem csupán az ószövetségi próféciaák beteljesítője, hanem az emberek általános igazságkeresésének célba jutása, betetőzése is. Az evangéliumban ennek a kifejezésnek szorosan véve tehát az igehirdetés révén missziós jellege van. Az Isten Krisztust adta a világ „megváltójának”. Vagyis arra, hogy mint Istentől erre rendelt és felhatalmazott személy, isteni hatalommal és bölcsességgel (ősi és örök tudással) segítsen eligazodni e világon, és megoldani a létezéssel járó kérdéseket. Ezáltal helyreállítva a létező világ megbomlott rendjét.

A krisztológiai tájékozódás kezdetei

Az egyházatyák a Krisztusról szóló tan kidolgozásában nem voltak sem felületesek, sem ostobák. A teológusnak nincs mentsége arra, ha nem pontosan meghatározott kifejezéseket használ. Ha lefűjjük a port ismereteinkről, a viták által felvetett lehetőségek Krisztus személyét illetően a következők:

A *doketizmus* eretneksége a római diakónus Marcion és körének nevéhez fűződik. Lényege, hogy szerinte Krisztus csupán embernek tűnt. A *dokein* – látszik valaminek. Marcion nem csupán az inkarnáció tényét tagadta, hanem a kereszthalált és a testben való feltámadást is.²

Az *ebionizmus* Jézust József és Mária természetes fiának tartotta, aki csupán a bemelegítéskor vált méltóvá az istenfiúságra.

A *monarchiánusok* ApCsel 2,36-ra hivatkozva: „*Úrrá és Krisztussá tette őt az Isten*” – azt vallották, hogy Jézus csupán olyan ember volt, akit Isten örökbe fogadott. Isten ereje leszállt Jézusra, és felhasználta az isteni terv végrehajtására, de ő maga azonban nem volt Isten.

Az *ariánizmus* Áriusz alexandriai presbiter nyomán (Kr. u. 250–336) azt a kérdést feszegette, hogy ha Jézus „fogantott” Szentlélektől, akkor tehát volt kezdete. Akkor nem lehet egylényegű az Atyával (ὁμοουσιος *homousiosz*), hanem csak hasonló lényegű (ὁμοιουσιος *homoiusiosz*). Ennek tisztázására született az ún. niceai hitvallás, amely az ariánizmust elvetette.

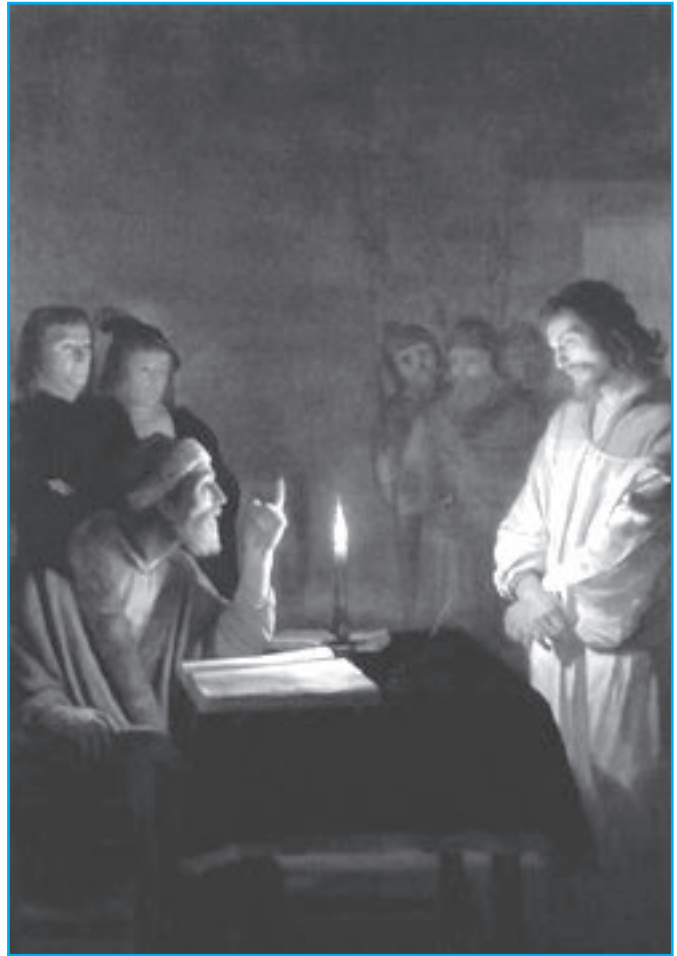
A *apollinarisz* Krisztus természetének szétválasztását igyekezett elkerülni. Azt tanította, hogy Krisztus teste és lelke emberi volt, de emberi lélek helyett az isteni *Logosz* lakott benne.

A *nesztoriánusok* vitatták Krisztus természetében az isteni és emberi elem egységét. Erre válaszolt az efézusi zsinat, elítélve a nesztoriánizmust. A két természet „*elgyítetlenül, de egységben és osztatlanul*” volt Krisztusban.

A *monofizitizmus* vagy *eutükiánizmus* a nesztorianizmus ellenpólusaként azt tanította, hogy az isteni természet nem volt egészen isteni, az emberi sem egészen emberi, hanem egy sajátos egyesülése a kettőnek.³

Korántsem az volt szándékom, hogy kimerítő és mélységében alapos ismertetést adjak a korai idők krisztológiai vitáiról és azok eredményeiről. Igazságtalanok lennénk a régiek felé, ha nem látnánk vagy ha figyelmen kívül hagynánk a következőket:

1. Amikor a Krisztus személyét és küldetését meg akarták érteni, nem voltak sem közönyösek, sem elnagyoltak. Hiszen

Gerrit van Honthorst (1592–1656): *Krisztus a főpap előtt*

miközben megpróbálkoztak azzal, hogy megértsék Krisztus személyiségének titkát, szinte az összes lehetséges utat és módot végigjárták. Hogy ebben ki-ki elfogult volt arra nézve, amire eljutott? Ma nem árt tudatosítani, legalább megpróbáltak megküzdeni azért, amire eljutottak, sőt kiálltak mellette. Nem volt számukra Krisztus személyének megragadása másodrendű kérdés, és nem szerették a laza fogalmakat, amelyeket a pillanatnyi széljárás szerint lehet tágítani vagy szűkíteni. Sokszor mártírrá váltak a maguk hitben való meggyőződéséért. Ez legalábbis nem megmosolyogni való. Főleg nem azok részéről, akik az adott kérdésben soha el nem mélyedtek igazán.

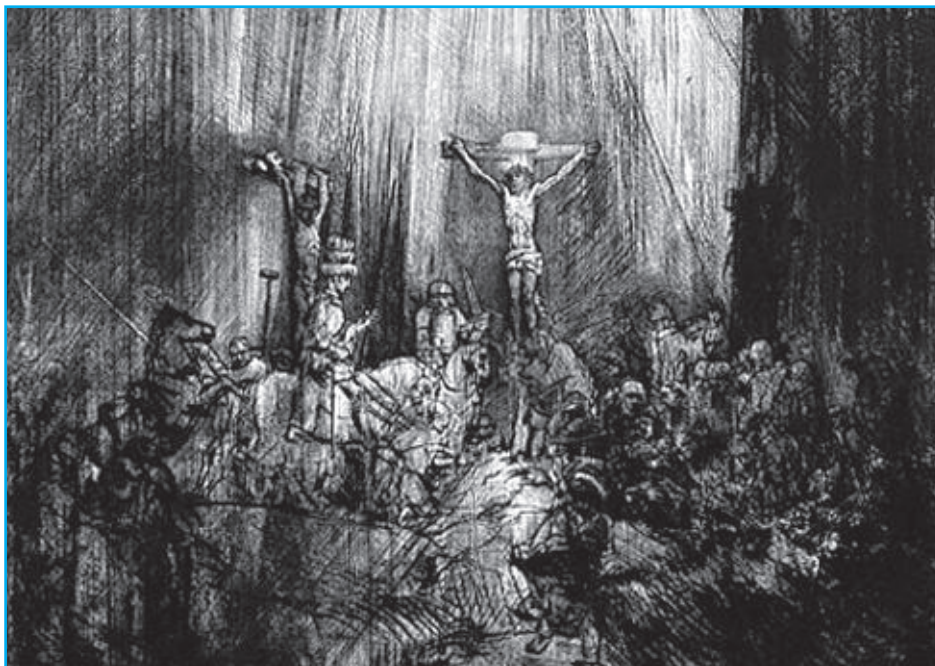
2. Eközben nem feledkeztek meg arról, hogy a Krisztuskövetés egyszerűsége és gyakorlatiassága legalább annyira meghatározza gondolkodásukat és életvitelüket, mint a tanbeli igényesség. Végző soron náluk a kettő elválaszthatatlanul összetartozott, sőt ma is összetartozik. *Tertullianus* szerint nem kell a keresztyéneknek sem dicsekedniük hitükkel, sem titkolniuk azt senki előtt. „Minden lépésünknel és mozdulatunknál, minden cselekedetünkben és magatartásunkban, amikor felvesszük lábbelinket, magunkra öltjük ruháinkat, amikor fürdünk, és amikor asztalhoz ülünk, amikor meggyújtjuk mécseseinket, fektünkben, ültünkben és mindennapi életünk legközönségesebb tevékenységeiben homlokunkon hordozzuk a kereszt jegyét.”⁴

Decius, majd *Maximianus* és *Diocletianus* korának keresztyénüldözései idején (Kr. u. 300–312) „Damaszkuszban a piactéren összefogdosták a prostituáltakat (nyilván egyéb alja néppel együtt), és kínzással fenyegetve kényszerítették őket arra, hogy azt vallják, hogy korábban keresztyének

voltak. A keresztyén orgiákon váltak „rosszá”. De ezekből az időkben fennmaradt egy bizonyos *Diognetoszhoz* írt levélben a keresztyénekről a következő: „Saját hazájukban is úgy élnek, mintha vendégek volnának, ugyanakkor számukra minden ország szülőföld. Asztaluk mindenkié, de mégsem közös. Testükben élnek, de nem testükért. Itt a földön töltik életüket, de ahová tartoznak, az a menny. Megtartják a polgári törvényeket, de saját életükben megkísérlik messze meghaladni azokat. Szeretnek mindenkit, de mindenki üldözi őket. Szegények, de gazdaggá tesznek sokakat. Hiányt szenvednek mindenben, és mindenben bővülködnek mégis. Megaláztattak, de megdicsőíti őket ez a megaláztatás. Gonoszul bánnak velük, és ők eközben áldást mondanak. Gyalázzák őket, és ők eközben felmagasztaltatnak. Bántalmakat szenvednek el, és ők mégis tisztességgel viszonzozzák a bántalmakat.”⁵ Ebben a korban a keresztyénség minden külső fenyegetettség, sőt belső vita ellenére mégiscsak univerzális volt, nem bomlott fel visszavonhatatlanul, ökumenikus, rendezett, soknemzetiségű, sokféle kultúrájú, és a sokféleség ellenére mindinkább szervezett. A keresztyének egységben tudták önmagukat más keresztyénekkal. A gyülekezetek szoli-daritást vállaltak más gyülekezetekkel. Emlékezzünk csak a rabszolgákról, betegekről, üldözöttekről való gondoskodásra! „Hogy szeretik egymást!” – hangzott még a római arénákban is, ahol pedig halomra gyilkolták őket.

Felmerül a kérdés, hogy a keresztyénség – (a keresztyén gyülekezetek harmonikus együttműködése) – csak akkor funkcionál helyesen, ha valamiféle szorítás veszi körül a keresztyéneket? Mint például az ószövetségi időkben a Bírák könyvének beszámolója szerint: ha könnyebbé váltak a körülmények, Izrael törzsei rivalizálni kezdtek egymással, a papok többé nem voltak a helyzet magaslatán, különféle teológiai tévelygés fenyegette őket. Ahhoz, hogy újra visszataláljanak elhívásukhoz, kellett az amálekita, ammóni, moábi, filiszteus betörések és nyomorgatások? A könyv szerzője legalábbis erre a kérdésre kereste a választ.

Krisztus személyének megkérdőjeleződése az úgyn-

Rembrandt: *Krisztus a két rabló között*

vezett modern teológiai tájékozódás idején

Újabb időkben a liberális teológia vetette föl a Krisztus személyével kapcsolatos kritikai kérdéseket. Kicsoda ő tulajdonképpen? Például: milyen viszonya van neki magának a róla szóló evangéliumi beszámolókhöz? Vagy: Jézusnak csupán olyanféle jelentősége van, ahogyan a kortárs zsidók vélekedtek róla: „végre van ismét egy próféta, akit az élete is igazol”⁶

A felvilágosodás által „ihletett” teológia megkérdőjelezte egyáltalán az isteni kijelentés szükségességét is. Az értelem kompetenciájára helyezte a hangsúlyt. Eszerint „a Názáreti Jézus nem volt más, mint hús-vér ember, csupán egy vándor rabbi. Csak az újszövetség írói mutatják be őt úgy, mint szabadítót, megváltót, Isten Fiát, mint feltámadott Urat, mint Izrael Messiását”.⁷

A Jézus személyével kapcsolatos kritikai nyitány *David Friedrich Straus*: „*Das Leben Jesu*” című 1835-ben megjelent műve volt. Ebben olvasható először a „mítosz” fogalma, ami azután a teológiában több mint száz éven át polgárjogot nyert, sőt alapvető terminus technicussá vált. Straus azt akarta bizonyítani, hogy a keresztyének feltámadásba vetett hitének soha nem volt történeti alapja. A Jézus feltámadásába vetett hit nem más, mint a gyülekezetnek a Jézus személyére való heves visszaemlékezése. Az evangéliumok írói ilyen módon tulajdonképpen ha nem is „hazudtak”, csupán a felfokozott képzeletük tartalmát vetítették rá a valóságosan volt történelmi személyre és az őt körülvevő eseményekre.⁸

Adolf Harnack szerint Jézus üzenete az Atyáról szól, és ebbe nem tartozik bele a Fiú mint az Atya kinyilatkoztatásának titka, sőt egyedüli titka. A „krisztológia” csupán Jézus beszédében és tetteiben van jelen. De Jézus nem értelmezte saját személyét és munkáját Krisztusként.⁹

Rudolf Bultmann megpróbált visszamenni „az ógyházat foglalkoztató – a Krisztus Istenhez fűződő viszonyát firtató – elmékedések mögé”. Szerinte ugyan „az üdvösség művének egésze Krisztus emberré lételeiből, szenvedéséből, halálából és feltámadásából, valamint megdicsőüléséből áll, de ezt a gyülekezet a maga mitologikus nyelvén fogalmazta meg”.¹⁰ Bultmann szerint a feltámadás nem képezi a szigorúan vett

történeti valóság részét, hanem a gyülekezet hitében gyökerezik igazán. A valóság hallgat. Úgy látja, hogy a hit nem nélkülözheti a mitologikus megközelítést és a mitologikus beszédet. „Miért nem? Igaz ugyan, hogy a mítosz képeket, szimbólumokat biztosít a vallásos költészet, a kultikus és liturgikus nyelv számára, és a hívő kegyesség sejtve, megérezve fel is foghatja ezek értelmét. A döntő mégis az, hogy az ilyen képek és szimbólumok tényleges jelentéseket őriznek. De ettől még nem a történeti Jézus, hanem a hit Krisztusa prédikáltatik”.¹¹

Martin Kähler egyenesen megkérdőjelezte a Jézus-rekonstrukció fontosságát. Szerinte a történeti Jézus lényegtelen a hit számára, amely a „hit Krisztusán alapszik”.¹² Kähler nem azt mondja, hogy a források hiteltelenek vagy helytelenek

lennének, hanem azt, hogy másod-rendűek. Bultmannhoz hasonlóan ő is a *kériügmára* teszi a hangsúlyt Jézus személyével és főleg törté-netével szemben.

Erns Käsemann szükségesnek tartotta a Jézus prédikációja és a Jézusról szóló prédikációk közti viszony vizsgálatát. Ebben a folyamatosságot, de a különbözőséget is jelentősnek ítélte. *Gerhard Ebeling* a folyamatosságot a „Jézus hite” és az apostolok belső kijelentése fogalmában vélte felfedezni (2Kor 5,16; Gal 1,16).

A „történeti Jézus”-kutatók ki akarták iktatni az evangéliumokból azokat a szakaszokat, amelyeket egyszerűen elfogadhatatlannak tartottak. Ennek következménye mára ismertté vált. Annyi „Krisztus”, vagyis Krisztus-kép keletkezett, ahány tudós a maga elképzeléséhez próbálta igazítani az evangéliumi beszámolókból és apostoli levelekben található Krisztus-képet. A liberális teológia nem tett mást, mint létrehozott egy fiktív és pszeudotudományos Krisztust.¹³

Joseph Ratzinger bíboros (XVI. Benedek pápa): „A Názáreti Jézus” című könyvében Bultmann: „*Das Evangelium des Johannes*” című munkájára utalva, ahol Bultmann azt állítja, hogy az inkarnáció, vagyis Isten Fiában a testetöltés, Jézus Krisztus földi élete, kereszthalála és feltámadása nem is zsidó-keresztény eredetű történet, hanem gnosztikus eredetű. „Az abszolút logosz csakis a gnózisból származhat.” – Ratzinger azt kérdi: „Ugyan honnan tudja ezt Bultmann?”¹⁴ Ez a kérdés azért is radikálisan eszméltető, mert ugyan magát a „történeti Jézus” témáját a hit tájékozatlanságának naivitásával is el lehet ütni. Ratzinger nem ezt teszi. Hanem kitűnően felkészült módon nekifeszíti a csákányt a – legalábbis több mint egy évszázadon át – tudományos körökben dogmának számító kifejezéseknek: „nem valószínű hogy...”, „akkor még nem lehetett...”, „feltételezhetjük a következőket:...” – a liberális teológiában tényként kezelt feltételes mondatoknak. Tudjuk, hogy azóta meghaladottá váltak a „tübingeni”, „marburgi” stb. „iskolák” megdönthetetlennek vélt feltételezései.

Albert Schweitzer „A történeti Jézus-kutatás” című e témában írt átfogó könyvében hátat fordított a katekézisnek és a dogmatikai megközelítési módoknak.¹⁵ Azután hátat fordított a Jézus-kutatásnak is mint tudományos igényű feladatnak, és Afrikába ment igazi Krisztus-követőként a betegek gyógyítani.

A „történeti Jézus”-kutatás végül kudarcot vallott, de mégis sok fontos részletre irányította rá a figyelmet (történelmi háttér kutatása, az ún. „*Sitz im Leben*” problematikája nyomán e kutatómunka eredményei, irodalmi műfajok meghatározása, forrás, forráselmélet, forráskritika, szövegkritika stb.), mely értékes adatokkal szolgált a Biblia, azon belül a Krisztusról szóló üzenet jobb megértéséhez. Negatív megközelítése, illetve annak kifulladásra hatalmas pozitív kérdést segített a felszínre hozni: akkor végül is ki volt Jézus?

Azokban az időkben, amikor *Munkácsy Mihály* megfestette a *Krisztus-trilógiát*, a szentképeket festő piktorok már régóta csak tradicionálisan negédes, giccses Jézus-arcokat festettek. Ugyan a középkor ihletett piktorait utánozták századokon át. Végül a Krisztus-kép ellágyult, szokványos, és a maga íratlan szabályaihoz alkalmazkodva semmitmondóvá deformálódott. Munkácsy tudatosan tört be ebbe a Krisztus-kép-állóvízbe. Emberarcokat keresett, hogy megfesthesse az indulatok kontrasztját. A gerinces, tiszta, áldozatosan szilárd szeretetét, és az izzóan szenvedélyes mocskos gyűlöletét. Ahhoz, hogy ezt megtegye, szakítania kellett a szokványos

utakkal. Az úgynevezett történetkritika, „Jézus-kutatás” is bizonyára hasonló feladatot végzett el a teológiában. Azonban miután a rombolást elvégezte, nem volt már ereje építeni.

Szinte kényszerítő erővel fordult *Joseph Ratzinger* „A Názáreti Jézus” című könyvében az ószövetségi Szentírás felé, annak tisztázása érdekében, hogy ki is valójában Jézus. Azt írja: „a teljes Szentírásban egy önmagát szabadon kijelentő Istennel találkozunk. Ám ha ez így van, nem mi döntünk arról, hogy minek vagy kinek legyen tekintélye, szorosabban véve: isteni tekintélye. Hanem arra kell figyelniük, hol és mikor, kiben akar Isten megnyilatkozni. Ha komolyan vesszük Isten szuverenitását, akkor azt is el kell fogadnunk, hogy Isten akkor és ott jelenti ki magát, *ahol akarja*. Sőt akkor a kinyilatkoztatás módjának, de a kutatás módszerének is alkalmazkodnia kell ehhez, ha arra tart igényt, hogy bizalmat szavazzunk neki.”¹⁶

Előzetes kritikai megállapítások nem illenek ide. Hiszen ezek azt jelentenék, hogy az ember az Istennel való találkozás fölött is rendelkezik. Joga van fenntartásokkal élnie. Sőt ezzel a kutatás Istennel egyenlő rangra emelné önmagát. A Szentírásnál megbízhatóbb mérték Krisztus személyének értékelésében egyszerűen nem létezik. Isten szuverenitásából következik, hogy a kijelentés egyetlen legitím magyarázata maga a kijelentés. Mert ha nem így van, ki a döntőbíró és milyen alapon annak meghatározásában, hogy ki vagy mi képezi hitünk központi tárgyát: Jézus Krisztust? Pedig ő egyházának feje, de egyben az emberi történelem Ura is.¹⁷

Újabb idők kísértése

Még újabb időkben, „a Szentlélek korszakában” (vigyázat, a Bibliában nem találjuk ezt a kifejezést!) az evangéliumi, bibliás, megtérést hirdető, bemejtető vagy éppen pünkösdi gyülekezetek úgynevezett „építő” irodalma és kegyességi gyakorlata kimondva, kimondatlanul mintegy „meghaladva” kérdőjelezi meg Krisztust. Újabb és egyre szenzációsabb, a Szentlélekre hivatkozó kijelentéseivel akarva-akaratlan háttérbe szorítja, eljelentékteleníti Krisztus személyét. Azt a valakit, akire nézve pedig a világ teremtett, minden, ami a mennyben van vagy a földön, akiben lakik az Isten teljessége, feje a testnek, elsőszülött a halottak közül, akivel Isten megbékéltetett minket önmagával (Kol 1,13–20). *A. W. Tozer*¹⁸ nyilván a maga amerikai kultúrájában – (ami persze ma elárasztja a világot, a mi hazánkat is) – azt tapasztalta, hogy elsősorban az úgynevezett evangéliumi gyülekezetekben van a legnagyobb baj: Krisztus egyre elhomályosuló tekintélye. Az Atya Isten a feltámadás után abszolút hatalommal ruházta fel Jézust, Úrrá és Krisztussá nyilvánította őt. De ennek a Krisztusnak alig van befolyása éppen azok között a hívő csoportok között, akik többnek tartják magukat más keresztényeknél megtérésükre hivatkozva, és tüntetően Krisztus nevével nevezik magukat. Krisztus azonban ezekben a közösségekben ugyan valamiféle „király”, de csupán korlátozott jogokkal. Felmagasztalják, dicsőítik, megtapsolják, ünneplik ugyan, de igazi hatalma nagyon is kevés. Hivatalos alkalmakkor szeretik, ha a díszhelyen megjelenik, és azért emlegetik unos-untalan a nevét, mert emeli az ünnep fényét, de az egész nem több jó szándékú önáltatásnál. Alig több már, mint a győzelmes kereszténynek vagy a szeretet szimbóluma. A tényleges hatalmat a gyülekezetek vezetői gyakorolják. Ők határozzák meg a célkitűzéseket, a módszereket, ők finanszírozzák a programokat. Ők mondanak

igent vagy nemet bármire, ami az egyházban történik.

A gyülekezetek tagjai közül gondolkodás nélkül mindenki elfogadja saját csoportjának programjait, sőt egyedül azt tartja logikusnak és biblikusnak. Tanításuk és azok gyakorlati alkalmazása precízen pontokba van foglalva, így elkerülük az egyéni felelősségvállalást és a gyötrelmeket okozó megoldáskereséseket. Krisztust széles körben ajánlgatják egymásnak mint csodatévőt és mint afféle szellemi/lelki pszichiátert és gyógyítót, akinek hatalma van – sőt felelőssége – az emberek jólétéről gondoskodni, és megszabadítani őket a „bűnkomplexusuktól”. Hogy könnyű legyen alkalmazkodni a társadalomhoz és természetesen egymáshoz és saját magukhoz, valamint az élet nehézségeihez. Ez a Krisztus – ahogy tőle elvárják – kényelmessé teszi a mindennapokat, és egyben gondtalanná a jövőt.

Mostanában melyik gyülekezeti vezetőség tanulmányozta a Bibliát, mielőtt valamilyen döntést hozott volna bármilyen kérdésben? Melyik vasárnapi iskolai bizottság ment elsősorban az ígéhez útmutatásért, amikor a gyerekekkel vagy a kamaszokkal problémák adódtak? Ki emlékszik valaha arra, hogy egy konferencia elnöke – ha valaha is odatette a Bibliát a szószékre (és nem csupán felemelve lobogtatta), azért tette oda, hogy ki is nyissa. Hogy a konferencián felmerülő kérdésekre abból olvassa ki annak a problémának a megoldását, ami éppen napirenden van? Melyik missziós társaság tagjai imádkoznak végig egy éjszakát, mielőtt a pénzről vagy a kiküldendő személyekről döntést hoznak? Egyáltalán bármiről, amit fel kívánnak használni Isten országának terjesztésére. Amikor egy-egy keresztyén erkölcsi problémával küszködik, odatalál-e a Hegyi beszéd egyenes és világos szavához? Vagy inkább ahhoz a keresztyénnek mondott lelkészhez vagy pszichiáterhez megy, akiről eleve feltételezi, hogy feloldja majd lelkiismereti aggályai alól. „Bátorítja őt.” Akár még a bűneiben is.

Ma az álalázatosság arculata félelmetes fokú büszkeséget takar. A prédikátorok mesterkéltek: hanghordozásuk, gesztusaik természetellenesek. Mintha félnének valamitől, de nem tudom megmondani, hogy mitől. Hallgatóságukból egyébként legtöbbször senki sem fordít különösebb figyelmet arra, amit mondanak. Kerülgetik annak a valaminek a kimondását, amiről nincs is határozott biblikus fogalmuk, hogy az micsoda. De pontokba szedik azt, amiről viszont úgy gondolják, hogy elég érdekes abból a célból, hogy lekössék vele a hallgatóságukat. Minden ízességet kitörölnek beszédükből, de örökké mosolyogva a tudás és a jól tájékozottság benyomását keltik. Szeretik az ellágyult békét és a gyülekezet feldobottságát. Isten áldásait a feje tetejére állítják. Fikciók, filmek, érdekességek, bibliainak vélt drámák, vidámság, vallásos szórakozás, olcsó villogás a filozófiák mezején: csupán ennyi egy istentisztelet. „Ébredések” jönnek és elmúlnak anélkül, hogy a közösség erkölcsi szintje egy kicsivel is feljebb emelkedett volna, vagy hogy harcba bocsátkozott volna bárki például a szervezett bűnözés, a nyilvános prostitúció vagy a gazdagok mohósága ellen.

És végül Tozer így zárja szomorúan precíz korrajzát a gyülekezetek olcsó vidámságáról: „Én várom a próféták és reformátorok hatalmas hangjának megzendülését a renyhe és álomszuszék keresztyénség felett. Bizonyára keményen megfizetik majd bátorságuk árát, de azt hiszem: megéri, mert ha így marad, nem marad már egészséges része a rothadó gyülekezeteknek.”¹⁹

Bultmann ezt a problémát már a múlt század elején

érzékelte. 1924-ben a „Liberális teológia és a legújabb teológiai irányzat” című cikkében a következőképpen fogalmazott: „Micsoda teológiai tradíció az, mely az ’érzület’ apoteózisából kiindulva a tudattalan pszichológiájának borzongató mocsarában landol, látszólag ‘szerencsésen’? Így jár mindenki, aki az élményt teszi meg teológiának. Mert az élmény csak az emberi lét határain belül mozog. Nem az ember az, aki megborzasz, lelkesedik, ujjong, nevet vagy sír? És nem saját magából vetkőzik ki az, aki mindenáron saját határait fessegeti? Meg kell hallanunk Isten szavának *szkandalonját*, hogy tudniillik a világ bűnös, az ember nem képes olyat tenni, ami istentisztelet értékű volna. Az ember közösségi életének minden formája – a legrosszabb éppúgy, mint a legideálisabb – egyaránt az isteni ítélet hatálya alatt áll.”²⁰

Hozzátehetjük, hogy a „történeti Jézus” csak a bűnösökkel tudott mit kezdeni, őket hívogatta megtérésre, és nem az igazakat. Csak a szegényeket, és nem a gazdagokat. Csak az éhezőket kínálta meg az élet kenyérével, és a szomjazókat kínálta meg az élet vizével, és nem a jóllakottakat és önelégülteket. Csak az tudhatja, hogy mi a kegyelem, aki valaha is bűnösnek látta önmagát. Ám csak annyiban láthatja bűnösnek magát az ember, amennyiben Isten színe elé áll. A bűnről is csak ekkor tud, meg a kegyelemről is. Mert lényege szerint a hit egyszerre tekint Isten ítéletére és kegyelmére egyúgyanazon időpontban. Nincs más kegyelem, mint a bűnösnek adott kegyelem, és nincs más kegyelem, mint amit az ítéletben nyer el a bűnös. Isten előtt soha nem hivatkozhatok érdemeimre, és soha nem bízhatok meg bennük. Csak Isten bűnbocsátó kegyelmében és ígéreteiben bizakodhatok. Ezt viszont egyedül Krisztusban nyerhetem el! Krisztus nélkül az Isten nem ad semmit.

A Szentlélek meghaladja Krisztust?

A Biblia amikor az Úr Jézusról és a Szentlélekről tanít, a Fiú és a Szentlélek kapcsolatában ugyanazt a viszonyt találjuk, amit az Atya és a Fiú kapcsolatában látunk: a Fiú semmit sem tehet önmagától, hanem látja az Atyát cselekedni (Jn 5,30). „*Ahogy az Atya ismer engem, úgy ismerem az Atyát.*” (Jn 10,15) „*Én és az Atya egy vagyunk.*” (Jn 10,30) „*Van hatalmam letenni, és van hatalmam felvenni*” – mármint az életét – mondja Jézus (Jn 10,18). Mégpedig azért, mert ezt a küldetést vette az Atyától (18. v.). „*Aki azonban magától szól, a maga dicsőségét keresi.*” (Jn 7,14)

A Szentlélek pedig Jézus által szól, és őt dicsőíti, valamint az övéből véve tanít. „*Amikor eljön a Pártfogó, akit én küldök nektek az Atyától, az igazság Lelke, aki az Atyától származik, az tesz majd bizonyosságot én rólam.*” (Jn 15,26) „*Ő engem fog dicsőíteni, mert az enyémből merít, és azt jelenti ki nektek. Mindaz, ami az Atyáé, az enyém, ezért mondtam, hogy az enyémből merít, és azt jelenti ki nektek.*” (Jn 16,14–15) Ebből nyilvánvaló, hogy a Szentléleknek nem az a dolga, hogy mást mondjon, mint Krisztus, hanem az, hogy Krisztus tanítását és példáját helyezze az Úr halála és feltámadás után követőinek a lelkére.

Isten hatalma azonban az Úr Jézus munkájában az ő szelídségében, alázatában, szolgálatában és áldozatában mutatkozik meg legvilágosabban. Isten nagysága Krisztus egyszerűségében. Ám ezt kár gyengéségnak vélni. Az Úr jósága nem cukros víz. A keresztség botránya sokak számára elviselhetetlenebb, mint annak idején a mennydörgés volt a Sínai-hegyen az izraeliták számára. Mert itt a megmagyarázhatatlan

irgalom jelenik meg. Ez jobban megítél, mint a büntetés. Megtöri az ember büszkeségét, de fel is kínálkozik segítségként.

A zsidóknak igazuk volt, amikor azt mondták, ha Isten beszél, meg kell halniuk (2Móz 20,19). „Meghalás”, vagyis Krisztus hatalma előtti megsemmisülés nélkül nincs Istennel való közösség, nincs tanítványság sem (Mt 16,24–28). De nincs a Szentlélekkel való kapcsolat sem. Jézus Krisztus személye és munkája az Atyától és a Szentlélektől (Lk 4,1.14.18 stb.), és a Szentlélek személye és munkája az Atyától és a Fiútól elválaszthatatlan. A Lélek munkája misztikus, de nem démonikus, titokzatos, de nem irracionális, nem okkult, nem varázslatos, nem bűbájos, hanem a Krisztus igéjéhez igazodik.

Az Úr Jézus munkáját és példáját nem lehet néhány kiragadott igehely abszolutizálásával háttérbe szorítani, például „*nagyobbakat is tesztel*” (Jn 14,12). Vagy hogy Jézus nevének használata egyszerűen kinyit minden zárat, biztosít minden lehetőséget, valamilyen titokzatos módon és automatikusan mozgósítja még Isten erőit is.

Miért áll az egyház történetében a herezisek fókuszában állandóan Krisztus? Nem azért, mert Isten legvégső, legintenzívebb, legtisztább és legteljesebb kinyilatkoztatása? Ő a legteljesebb Isten-kép. Aki többet akar tudni Istentől Jézusnál, az egészen biztosan hit dolgában eltévelyedik. Ha hitével akar fölékerekedni, ez a hit perverzé válik. „Fölemeljük Krisztust.” Ez a mondat akkora öntudatról árulkodik, ami már az istenkáromlás határát súrolja. A Biblia Istene minden hatalom birtokosa, mindenek felett való, nem szorul arra, hogy bárki megerősítse uralmát, mint ahogy erre a bálványok rászorulnak. A bálványok hatalma addig tart, míg van, aki hisz bennük. Egyébként nagyon is ingatagok (Jer 4,24).

A Bibliában úgy jelenik meg Isten, mint aki nem csupán a hívők Istene, hanem az egész embervilágé, sőt az egész teremtett világé is. Ő a gyülekezet, de egyben a világ reménysége is, a természeté, amely ma kizsákmányolása révén nagyon is reális veszélybe került. Isten a reménye egyedül az előttünk élő és az utánunk következő generációknak. Bizonytalanná vált a holnap, elfogyhat a kőolaj, kiürülnek a bányák, elszennyeződnek a vizek, egészségre károsá válik a levegő. Ma a hajszott és önző világban az emberek úgy érzik: gyorsan és mohón kell kiaknázni, ami még megmaradt. Nyilván mindenki úgy véli, hogy neki magának, mindenféle közösségi érzés és felelősség nélkül.

Önzetlenség, kereszthordozás, áldozatvállalás, szelídség, önmagunk megalázása stb. – ma kicsi az árfolyama. Pedig Krisztus számunkra itt ragadható meg teljes bizonyossággal. Az hív követésére, aki meghalt a mi bűneinkért (Mt 4,19–20). A *kenoszisz* Krisztusnak nem járulékos tulajdonsága, hanem a lényege. A kereszthordozás nem járulékos része hitünknek, hanem a lényege (Lk 14,27). Az Úr a mi bűneinkért halt meg, amiket gondolatban, szóban, mulasztásainkkal vagy tetteinkkel hajtottunk és hajtunk végre. Ezért üresítette meg magát, és lett emberré. A mennyben a megdicsőült Krisztus úgy jelenik meg, mint megöletett Bárány (Jel 5,6). De nem a mennyben ölték meg, hanem a földön. Ha nem üresíti meg magát, keresztáldozata lehetetlenné vált volna.

A bünt fel kell dolgozni, meg kell bánni, ki kell ábrándulni belőle, meg kell tisztulni tőle. Meg kell gyógyítani a bűn okozta sebet, akár az emberről, akár a természetről legyen szó. Ennek ára van. Nem mi, hanem Krisztus fizette

*Keresztes Szent János Krisztusa
Salvador Dalí festménye, 1951*

meg ezt az árat. Ezen a helyen beleütközünk Krisztus keresztjének titkába, amely megüresedésének célja. De egyben önmagunk erejének határába botlunk, amelyet a rossz, a bűn ereje csak felszínre hoz. Nem tudjuk megváltani, megtisztítani, megszentelni magunkat. A tisztulás fájdalmas, ugyanakkor a gyümölcse szükséges: tisztává, aláztatossá, szelíddé válunk, amely a megmaradásunk feltétele.

Ezzel szemben áll az ember büszkesége, saját személyének és érdekeinek előtérbe állítása. A „szent” önzés is önzés, a kegyes dicsőségvágy is dicsőségvágy. Az önmegtartás helyett önmaga körül forgoló, önmagát mércének állító „Szolgálati bálvány” nem bemutatja, hanem eltakarja Krisztust.²¹ „Olyanok lesztek, mint az Isten!” – ígérte a sátán (1Móz 3,5).

A Dán 7,3 összhangban az Úr Jézus szavával (Jn 8,23) az emberi törekvéseket, amelyek a tengerből jönnek fel, alulról származóknak nevezi. Tehát olyan hatalomnak, amely „állati” jellegű, vagyis az erőszakra épít (Jn 7,14). A mélység állataival

szemben áll az Emberfia, aki fentről jött (Dán 7,13–14). „*Aki magától szól, a saját dicsőségét keresi, aki pedig annak dicsőségét keresi, aki elküldte őt, az igaz, és nincs benne hamisság.*” (Jn 7,18) A két hatalom a Biblia tanítása szerint nem keveredik, hanem állandóan szemben áll egymással.

Nem arra hívtok el Jézus, hogy meghaladjuk őt, vagy hogy versengjünk vele, hanem arra, hogy kövessük. „*Nem nagyobb a szolgálta az ő uránál, a tanítvány nem feljebb való mesterénél, elég a tanítványnak, hogy olyan legyen, mint a mestere, és a szolgálta, mint az ő ura.*” (Mt 10,24–25; Jn 15,20)

Ha Isten – ahogy római katolikus testvéreink mondogatják – „szentháromságos módon” jelentette ki magát, nem kell-e ezt komolyan vennünk? Nem kell-e alázatos szívvel meghajolnunk előtte? Elfogadva önmagunk határait: csupán teremtmények vagyunk, és nem forrásai sem a létünknek, sem pedig Isten kinyilatkoztatásának.

Vajon szükség-e Istennek arra, hogy változzék? Szentebb lehet-e holnap, mint volt tegnap? Szüksége van-e arra, hogy „új kinyilatkoztatást adjon”? Talán elavult a régi? Vajon mást mond a mai újkorban (a posztmodern igényre reagálva az új kegyességi irányzatokban), mint mondott bármikor? Vajon vita, széthúzás vagy fokozatok vannak-e az Isten három személyén belül? Krisztus már a múlté? A Szentlélek a jövő? Nem egy a lényeg, a szándék, a természet a három isteni személyben? Még akkor is, ha nem értjük a maga valóságában és a maga teljességében a Szentháromság egy örök Isten titkát.

Ostobának tartanám magamat, ha azt vélném, hogy akár Jézus Krisztus személyét, jelentőségét, jelen időben is végzett és az idők végén a parúzia alkalmával az egész világ számára nyilvánvalóvá váló munkáját nekem kellene megvédenem. Mikor magam is, mint minden ember, az ő védelmére szorulok.

Ha Isten Fia vagy...

„*Ha Isten Fia vagy...*” – ezeket a szavakat a gúnyolódók szájából halljuk a kereszt alatt. A bizonyítékok megkövetelése végigkísérte Jézus egész élettörténetét. Újból és újból szemére vetették, hogy nem igazolta magát eléggé. Rá akarták kényszeríteni, hogy megtegye azt a bizonyos „messiási csodát”, amit elvártak volna tőle.

Vajon ma nem ugyanúgy a világ közellátása, az úgynevezett szociális probléma a legégetőbb kérdés? Egy isteni (szuper)hatalom birtokosának nem a társadalmi igazságtalanságok felszámolása lenne a legfontosabb dolga egy élhetőbb világ érdekében? És ma nem ugyanúgy van, mint régen, hogy ha a kenyér kérdése megoldódott, utána következik azonnal a szenzációéhség csillapítása. A szórakozás. Ahogyan a rómaiak megfogalmazták: *panem et circenses* – kenyeret és cirkuszi játékokat! Nem ebből fakadna sokak számára az ő kétségtelen tekintélye? Annak az embernek, aki nem akarja Istent mint istenséget úgy elfogadni, ahogy a Bibliában található, annak állandóan „az érdekfeszítő izgalmak csiklandozását kell nyújtani”.²²

A világi társadalmak is a béke, az igazságosság és a létező természeti világ megőrzésének feladatával küzdenek. Valamennyi nemesnek vélt szándék az ember jólétét szolgálja. Bultmann szerint a tömegek „a biológiától várják, hogy magyarázza, ki is valójában az ember. De vajon a biológia illetékességi körébe tartozik-e, hogy ítéletet mondjon az ember alapvető erkölcsi kérdéseire is? A természetben ugyanis éppen annak a mindenhatóságnak a nyomát nem találjuk, amely

egyedül Isten tulajdonsága. A természet sötét és egyben rejtélyes hatalom. Sőt a lelkiismeret szava is az. A lelkiismeret szava, amit az ember belülről hall, a legkevésbé az Isten szava. Aki ezt így gondolja, még nem ismerte fel az emberi természet kétértelműségét. Amint egy ember lehet önmagával meghasonlott, úgy lehet akár egy nép is az.”²³ Nem árt figyelembe venni, hogy ezt Bultmann az 1941. esztendő Németországában írta le.

Mert ki mondja meg nekünk, hogy mi az igazság? Hogyan teremtsük meg a békét? Hol van ebben az egyén helye? Mit kell tennünk annak érdekében, hogy ezt ki-ki megtalálja, sőt az egyéni sors beletagolódjon a közösségébe, hogy ne egymás kárára teremtsük meg az igazságunkat, és a békénket, mert abból szüntelenül igazságtalanság és háború születik? Ha az elmúlt évszázad eseményeit szellem- és politikátörténeti szemszögből vizsgáljuk, mindaz, amit erről mondtak: utópisztikus szóbeszéd minden alap nélkül. És nem ez folytatódik manapság is?

Joseph Ratzinger A Názáreti Jézus című nagyszerű könyvében pontosan Krisztus páratlan voltát rajzolja meg. Semmi nem helyettesítheti sem az egyént, sem az összemérés sorsában a Názáreti Jézust. „*Nincsen üdvösség senki másban, mert nem is adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnek*” (ApCsel 4,12), csak a Názáreti Jézus Krisztus neve. Ebben semmi újat nem mondott a pápa, nagyon is járt úton halad, amikor rendre visszanyúl az őszövetségi Szentírásához, hogy segítse annak megértését: kicsoda valójában a Krisztus. Az újabb kori teológiai irányzatokat a Szentírás mérlegén méri meg, és igencsak könnyűnek találja. Ráadásul bonyolult és nagy mélységekké rendelkező kérdésekről ír egyszerűen és közérthetően, kristálytisztá logikával teszi félre a tudományosnak vélt szószálhasogatások értelmetlenségét vagy álkegyességek üres lelkesültségét. Annak érdekében, hogy lássuk, kicsoda a Krisztus.

Ha a mai kor embere, sőt kegyes embere elől is Krisztus és az ő Istene eltűnt, már csak az ember marad a porondon. Mára a vallási hagyományokkal szembeni tisztelet is csak látványos. Valójában úgy tekintik ezeket, mint valamiféle megszokások tömegét, amit meg kell hagyni az embereknek, noha valójában egyáltalán nem számítanak semmit. A hitet, a vallásokat és mozgalmass kegyes csoportokat valójában politikai vagy pénzszerzési célokra igyekeznek felhasználni. Lásd az arab államokat ugyanúgy, mint Indiát, az Egyesült Államokat vagy a kommunista Kínát vagy a kvázi vallásként megjelenő paraegyházakat. Az átlagemberek számára a mindennapi boldogulás, a világ – ha lehet, kényelmes – berendezkedése a fontos. A vallás csak annyiban számít, amennyiben ezt elősegíti. Isten viszont eltűnt belőle. Többé nincs rá szükség, vagy egyenesen zavar. Főleg az, ahogyan az Úr Krisztusban kijelentette magát.²⁴ Jézus azonban nem az emberek vágyálmait, hanem az Isten országát hirdette, tehát nem akármilyen országot. Az ő igehirdetésében arról az Istenről van szó, aki éppúgy e világi, mint túlvilági. Aki azonban a világot végtelenül meghaladja, ugyanakkor titokzatos módon egészen benne is van. De sem nem azonosulva vele, hanem megítélve azt, viszont le sem mondva róla.

A görög *baszileia* uralkodói funkciót, a király úr voltát jelenti. Jézus szavában „az ország” azt, hogy Isten uralkodik a világ felett. Amikor Jézus Isten országát hirdeti, egyszerűen Istent hirdeti, mégpedig Istent mint élő Istent, aki konkrét módon cselekszik a történelemben, sőt az aktuális

jelenben: most is cselekszik. Jézus azt mondja nekünk: van Isten. És Isten valóban Isten. Ami annyit tesz: kezében tartja a világ eseményeinek szálaikat. „Ilyen értelemben Jézus szolgálata és üzenete nagyon egyszerű és teljes egészében teocentrikus.”²⁵

Jézus egész üzenete az Ószövetségen alapul, az Ábrahámától elinduló kezdetektől az ő órájáig. Ezt ő fokozatosan előrehaladó és mozgásban lévő egységes egésznek tekinti. De Isten uralma a világ és a történelem felett meghaladja a konkrét pillanatot, sőt túllép a történelem egészén, messzebbre terjed. A múltból és a jelenből a jövő felé, az örök és abszolút jövő felé.

Amikor azért imádkozunk, hogy „*Jöjjön el a te országod!*” – Isten elsőbbségét és abszolút voltát ismerjük el és kívánjuk. Ahol ugyanis nem látjuk Istent, ott összeomlik a világ, de összeomlik az ember is. Az ország eljöveteleért imádkozva nem egy kitűnően működő világ vagy akár egyház automatizmusát kérjük, ahogyan azt az osztály nélküli társadalom elképzelte. Vagy a mai vágyalom nagyon is nyilvánvaló módon szeretné (lásd a reklámokat). Ilyen egyszerű recepteket Jézus nem adott nekünk. Még lelkiekben sem.

Az ország eljöveteleért azt kérjük, hogy ő uralkodjon, ne mi. Mintegy önmagunk ellen imádkozunk. Isten országa azt jelenti: Isten uralma. Ahogyan ez maradéktalanul megvalósult magának Jézusnak az életében. Az „ország” eljövetele Jézus Krisztusnak a továbbélése övéiben. Isten ugyanis így „vetett mindent Krisztus lábai alá”, hogy azután amikor majd minden Krisztus uralma alá kerül, maga a Fiú is alávesse magát (mint ahogy földi életében is minden helyzetben), „*hogy Isten legyen minden mindenkiben*” (1Kor 15,24–28).

Csak Krisztus által!

„Mi emberek túl messze vagyunk Istentől, és Isten túl titokzatos és nagy számunkra. Ezért Isten segítségünkre jött, ez a segítség a Fiúban, a Krisztusban adatott.”²⁶ „*A názáreti Jézust, azt a férfiút, akit az Isten igazolt előttetek erővel, csodákkal és jelekkel, amelyeket általa tett az Isten közöttetek, ahogyan magatok is tudjátok, azt, aki az Isten elhatározott döntése és terve szerint adatott oda, ti a pogányok keze által felszegeztétek és megöltétek. De őt az Isten, miután feloldotta a halál fájdalmait, feltámasztotta, mivel lehetetlen volt, hogy a halál fogva tartsa őt... Így szólt az Úr az én uramhoz: Űlj az én jobbomra, amíg ellenségeidet lábad zsámolyává teszem! Tudja meg tehát Izrael egész háza teljes bizonyossággal, hogy Úrrá és Krisztussá tette őt az Isten: azt a Jézust, akit ti keresztre feszítettétek.*” (ApCsel 2,22–24.34–36) „Az Isten országának meghirdetője, a Názáreti Jézus, aki az Isten által igazolt Krisztus, a keresztyén gyülekezet alapítója, az egész emberi nem reménye és a történelem célhoz vivője: egy konkrét történelmi személyiség volt, konkrét helyen és időben, amely igazolható, és mindenki által megismerhető. Valódi élettörténettel rendelkezett. Kizárólagosságot követelt, magas erkölcsi normát tanított és rendkívüli hűséget várt el. És biztos győzelmet ígért követőinek a halál felett.”²⁷ A címek különfélék, amelyekkel Krisztus személyét felruházzuk. Ő az *Isten Fia* (Gal 2,20), *Isten Báránya* (Jn 1,29), a *küriosz* (ApCsel 2,36), *szótér* (Jel 5,9), *Ember fia* (Mk 12,40), *szabadító* (ApCsel 13,23), *bíró* (2Tim 4,8), *fejedelem* (ApCsel 3,15), *főpap* (Zsid 4,14), *tanító* (Lk 20,21), *Alfa és Ómega* (Jel 1,8), a fehér lovon ülő *Hű és Igaz* (Jel 19,11) *stb.* Az üdvösség egészen Krisztusé. A bűnök bocsánata, a bűnöktől való szabadítás, a megigazulás

vagy helyesebben megigazítás, amely által összhangba kerülünk Istennel, de önmagunkkal is, a megszentelődés, a megtisztulás, a halál legyőzése. A keresztyének viszont nem azért tartanak igaznak valamit, mert megtapasztalták, hanem azért, mert azt az Isten mondta. Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy a tapasztalat mindenestől rossz vagy helytelen. Viszont a tapasztalat azáltal válik tapasztalattá, hogy Krisztust mintegy nem kívülről szemléljük csupán, ami szintén nem rossz, de vele szemben elégtelen. A hit azt jelenti, hogy a kegyelem által a pozíciónk megváltozik: mintegy belülről szemléljük őt. Ami továbbá azt is jelenti, hogy amikor Krisztusról beszélünk, a saját bőrünket visszük a vásárra. Úrnak ismerjük el, méghozzá életünk minden területén, minden időben, minden körülmények között, bármibe kerüljön ez nekünk. Mint ahogy ő is így vállalt minket: mindenáron (Zsid 2,10–13).

Jegyzetek

- 1 Paul Tillich: *Rendszeres teológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 2002. 74kk. o.
- 2 Paul Johnson: *A keresztyénység története*, Európa Kiadó, Budapest, 2005. 66kk o.
- 3 Charles C. Ryrie: *Teológiai alapismeretek*. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 1996.
- 4 Paul Johnson i. m. 95. o.
- 5 I. m. 101–102. o.
- 6 Joseph Ratzinger (XVI. Benedek pápa): *A Názáreti Jézus*. Szent István Társulat, Budapest, 2007. 31. o.
- 7 Alister E. McGrath: *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Osiris Kiadó, Budapest, 1995. 280–301. o.
- 8 I. m. 296. o.
- 9 Ratzinger, 26. o.
- 10 Rudolf Bultmann: *Az Újszövetség teológiája*, Osiris Kiadó, Budapest, 1998. 406. o.
- 11 Bultmann: A mitológiátlanítás problémájáról 1963-ban megtartott előadásából. Magyarul hozzáférhető a szerző *Hit és megértés* címen megjelent gyűjteményében – L’Harmattan Kiadó, Budapest, 2007. 320. o.
- 12 McGrath, 290. o.
- 13 J. Ratzinger.
- 14 Ratzinger, 189. o.
- 15 McGrath, 287. o.
- 16 Ratzinger, 15kk o.
- 17 Gerhard Mayer: *A történetkritikai módszer vége*. Harmat Kiadó, Budapest, 1997. 52. o.
- 18 A. W. Tozer: *Isten nem alkuzik* – Evangéliumi Kiadó, Budapest, 2006.
- 19 A. W. Tozer ilyen című cikket a *The Alliance Witness* 1963. május 15-i számában jelentetett meg.
- 20 Megjelent a *Theologische Blätter* IV. sz. 129–135. o. Magyarul a „Hit és megértés” 33. o.
- 21 Katona László: Pogány vallási erők és mozzanatok a Bibliában, *Szolgatárs*, XVII. évf. 1. szám, 2008. 21–25. o.
- 22 Ratzinger, 47. o.
- 23 R. Bultmann: *A természetes kinyilatkoztatás kérdésköre*, 1941. *Glauben und Verstehen* III. sz. 178. o.
- 24 Ratzinger, 61. o.
- 25 Ratzinger, 62. o.
- 26 Ratzinger, 119. o.
- 27 Everett Ferguson: *A keresztyénység bölcsője*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999. 522. o.